

Solid Återkomst

Delrapport 2

Mars – september 2014

SOCIALKONTORET I SAMARBETE MED UNGA KRIS

→ www.norrkoping.se

Projektgrupp/styrgrupp:

Anneli Englund, samordnare socialkontoret ungdomsenheten

Stefan Björklund, ordförande KRIS

Jimmy Hägg, ordförande Unga KRIS

Kaj Hägerström, enhetschef socialkontoret ungdomsenheten

Pia Romberg, specialpedagog gymnasieskolans mottagningsgrupp

Peter Ekblom, polisens ungdomssektion

Åsa Nilsson, sakkunnig socialkontoret

Delrapporten är sammanställd av:

Åsa Nilsson

Inledning

De unga som placeras på institution har alla en komplex problematik som kräver omfattande insatser. Inför flytten hem krävs planering i god tid och förberedelser inför hemkomsten så att den unge får det stöd som denne behöver. De placerade ungdomarnas allt mer komplexa problematik kräver också mer omfattande, intensiva insatser på hemmaplan som kan matcha behoven, både för att ungdomen inte ska behöva vara placerad längre än nödvändigt och för att minska risken att behöva placeras igen. De insatser socialkontoret kan erbjuda saknar ofta den intensitet och tillgänglighet som ungdomens behov kräver. Ibland saknar även de unga förtroende för myndighetspersoner vilket kan göra det svårt att etablera en relation. Socialkontoret ser därför behov av att komplettera de insatser vi erbjuder.

När KRIS, våren 2013, presenterade en idé om ett utökat kontaktmannaskap när ungdomar flyttar hem från institution valde vi att gemensamt ansöka om medel ur Norrköpings Kommuns sociala investeringsfond för att pröva en modell för eftervård. Den 1 september 2013 startade Solid Återkomst. Detta är den andra delrapporten för halvåret mars 2014 till och med augusti 2014.

Modellen Solid Återkomst

Syftet med Solid Återkomst är att skapa en fungerande modell för eftervård för unga mellan 14-20 år med missbruk och/eller kriminalitet som placerats inom Statens Institutionsstyrelse (SiS).

Målet är att både minska risken för återfall och att förkorta vårdtiderna på institution. Målet är också att ungdomarna ska komma igång i studier, arbete eller praktik när de flyttar hem.

Modellen innebär att ungdomen, som komplement till andra insatser, får en kontaktperson hos Unga KRIS som finns tillgänglig sju dagar/vecka dygnet runt när den unge flyttat hem. Denna intensiva fas pågår ca 3 månader (beroende på ungdomens behov) och kan sedan övergå till ordinarie kontaktmannaskap när ungdomen inte längre behöver en intensiv kontakt.

Kontaktpersonens uppdrag är att arbeta motiverande och stödjande med ungdomen och relationen ska byggas upp under tiden den unge är placerad. Skola, praktik eller arbete ska också finnas förberett när den unge kommer hem. Gymnasieskolans mottagningsgrupp bidrar med att kartlägga och förbereda skolan. Alla insatser samordnas och följs upp av en samordnare på socialkontoret. Modellen innebär att ungdomen får ett samordnat stöd där våra olika insatser kompletterar varandra.

Projektet bemannas av två kontaktpersoner motsvarande 1,1 tjänst från Unga KRIS och en samordnare motsvarande 0,5 tjänst från socialkontoret. Det finns också en styrgrupp som består av enhetschef, sakkunnig och samordnare från

socialkontoret, samt specialpedagog gymnasieskolans mottagningsgrupp, Unga KRIS och polis. Samverkansavtal är skrivet mellan socialkontoret och KRIS.

Första året

Före projektets start togs ett arbetsflöde fram för att tydliggöra vem som gör vad och när i olika skeden. En utvärderingsplan togs också fram som beskriver hur vi följer projektet och insatserna för ungdomarna (se bilaga).

När projektet startade visade det sig ganska snart vara svårare än vi trott att rekrytera ungdomar. Det hängde både ihop med att det delvis var ett nytt arbetssätt som behövde implementeras på socialkontoret men också med vilka unga som var placerade då.

Vid starten var ca 12 ungdomar placerade på just SiS-institution. När vi tittade närmare på vilka dessa unga var hade inte alla en problematik kring missbruk eller kriminalitet och några andra skulle flytta till en annan stad eller till familjehem efter placeringen, vilket gjorde att de inte var aktuella för Solid Återkomst. Med tanke på detta valde vi att bredda målgruppen till att även kunna omfatta ungdomar placerade på andra HVB (hem för vård och boende).

Under de första månaderna deltog endast en ungdom i den intensiva fasen. Unga KRIS, tillsammans med samordnaren, arbetade dock med att försöka motivera flera olika ungdomar, men som sedan antingen själva valde andra vägar eller där andra insatser visade sig behövas.

Under våren/försommaren 2014 kom flera förfrågningar om Solid Återkomst in och det är för närvarande tre ungdomar som deltar i den intensiva fasen. Nya förfrågningar till Solid Återkomst kommer in regelbundet och samordnaren tar vid behov kontakt med 1:e socialsekreterare för att undersöka vilka ungdomar som kan vara aktuella.

Insatser för de ungdomar som deltagit

För att ge en bild av de insatser man genomfört kring de fyra ungdomar som hittills deltagit eller deltar i projektet följer nedan följer en sammanfattning.

Medan ungdomen fortfarande är placerad har man både arbetat med att motivera ungdomen och att planera för flytten hem så att alla insatser finns väl förberedda. Denna planering har gjorts gemensamt med ungdomarna, deras föräldrar, Unga KRIS, samordnare, handläggare, specialpedagog och andra aktörer som ska vara involverade kring ungdomen.

Förberedelsearbetet, från det första informationsmötet tills dess ungdomarna kunnat flytta hem, har tagit olika lång tid. Ofta har ungdomarna varit hemma på besök några gånger innan det blir aktuellt att flytta hem.

Samtliga deltagare hittills är pojkar i gymnasieålder. Alla utom en har varit placerad flera gånger på olika institutioner. De har alla en komplex problematik och också många riskfaktorer omkring sig utöver missbruk eller kriminalitet.

Den första ungdomen som var med i Solid Återkomst återplacerades efter ca 1½ månad på hemmaplan på grund av återfall. Insatserna var omfattande och intensiva men trots det blev placering nödvändig för att bryta missbruk. När det gäller de andra tre så flyttade två hem i somras medan den tredje flyttade hem i början av september. Två av dessa bedöms kunna övergå till Unga KRIS ordinarie kontaktmannaskap i slutet av året.

Unga KRIS insatser

Unga KRIS redovisar månatligen vilka insatser man genomfört och ungefärlig tidsåtgång. Detta sammanställs sedan i en excelmall för att få en översiktlig bild dels av insatser kring varje enskild ungdom och dels av insatser på gruppnivå.

Insatserna kategoriseras utifrån huvudinriktningarna:

- Besök/kontakt med HVB
- Motivation och stöd
- Sysselsättning
- Fritidsaktiviteter
- Föräldrakontakter
- Samverkansmöte
- Annat, vad?

Före hemkomsten har Unga Kris besökt ungdomarna på institutionen för att informera om Solid Återkomst och för att skapa relation. Processen med förarbetet, från det första mötet till att ungdomen flyttat hem, har tagit mellan 4 till 8 veckor. När ungdomarna har varit hemma på besök har man också träffats.

Under förberedelsefasen har KRIS spenderat över 300 timmar totalt på dessa fyra ungdomar. Den största andelen av det handlar om besök på institutionerna, det är ofta lång restid, men en stor andel har också lagts på motivations- och stödarbete.

När sedan ungdomen flyttat hem har insatserna till största delen handlat om stöd och motivation riktat till ungdomarna själva, exempelvis i form av tät telefonkontakt, samtal och gemensamma aktiviteter. KRIS stöttar och hjälper ungdomarna med de kontakter som behövs. Till exempel följer man med till urinprovtagning, har kontakt med läkare utifrån körkortstillstånd, tränar eller gör andra aktiviteter tillsammans.

När det gäller sysselsättning går en av ungdomar i gymnasiet medan man istället etablerat kontakt med arbetsförmedlingen för en annan och en tredje har praktik i ett projekt Unga KRIS bedriver¹.

¹ Unga KRIS Power är ett samarbete mellan Unga KRIS och arbetsförmedlingen som riktar sig till unga under 26 år som vill förändra sina liv genom praktik, arbete eller studier.

Kontaktpersonerna är också med på planerings- och samverkansmöten tillsammans med socialkontoret med flera.

Socialkontorets insatser

Samordnaren på socialkontoret ansvarar för att sammanställa de insatser socialkontoret gör och insatsernas intensitet². Nedan sammanfattas vilka insatser som varit aktuella från socialkontorets sida. Insatserna och utformningen anpassas givetvis utifrån den enskilde ungdomens behov, till exempel i form av kognitivt stöd, struktur, intensitet, med mera.

Tre av de fyra ungdomarna har eller har haft boende genom Norrköpings Ungdomsboende. Två av dessa finns Mobila teamet inkopplat för nattillsyn när det behövs. Alla tre har/har haft kontakt med Moa-mottagningen (tidigare Mini-Moa) utifrån urinprovtagning och samtal.

Den ene av ungdomarna har inga andra insatser från socialkontoret än samordnare och handläggare.

Hur ofta man har kontakt varierar för de unga. Vissa perioder, om en ungdom till exempel mår psykisk dåligt eller om det finns oro kring ungdomen, intensifierar man kontakten.

Upplevd livssituation intervju enligt ORS har inte genomförts med ungdomarna.

Gymnasieskolans insatser

Specialpedagogen är behjälplig med att kartlägga ungdomens tidigare skolerfarenheter och behov när det är aktuellt. När det gäller den första ungdomen kartlade specialpedagogen tidigare skolgång för att ungdomen skulle få rätt utbildning vid hemflytten. En av de andra kunde fortsätta sin påbörjade gymnasieutbildning. För två av ungdomarna är inte skola aktuellt för närvarande.

Utöver ovanstående har specialpedagogen deltagit i samverkansmöten och bidrar med kunskap om skolbehov.

² Låg = kontakt med ungdomen eller familjen högst en gång/per vecka
Medel = kontakt 2-3 gånger/vecka
Hög = kontakt minst 4 gånger/vecka eller mer.

Framgångar och svårigheter

Nedan följer en beskrivning av vad parterna förmedlat är framgångsfaktorer och svårigheter i Solid Återkomst.

Planeringstiden inför hemflytten är viktig så att så mycket som möjligt finns väl förberett. Det har därför varit bra när planeringen satt igång i god tid. En svårighet har varit när unga kommer hem under sommaren eftersom det finns få att samverka med och det kan göra det svårare att få igång de insatser som behövs.

I och med att Unga KRIS träffar ungdomen under placeringen kan ungdomen få en bra bild av vad kontaktmannaskapet kommer innebära. Både vilket stöd de kommer få men också att intensiteten kan vara påfrestande.

När det gäller samverkan mellan parterna upplevs närheten till varandra i nätverket, de täta kontakterna, flexibiliteten och ett gott teamarbete mycket positivt. Denna täta samverkan har också gett möjlighet att reagera snabbt när det händer saker kring ungdomarna. KRIS är mycket flexibla och tillgängliga i sitt arbetssätt.

Samordnaren fungerar som spindel i nätet och man tycker att det lätt att snabbt få kontakt. Det underlättar också att det är *en* person som ansvarar för att hålla ihop arbetet.

När det havererade för den förste ungdomen gjorde samverkan och bra kommunikation att man snabbt kunde agera. Det blev tydligt för alla att det trots intensiva insatser inte var tillräckligt för att just denna ungdom skulle kunna bryta missbruket utan att en placering faktiskt var det bästa.

De unga själva har med sig ett antal riskfaktorer utöver missbruk och kriminalitet som ökar deras sårbarhet. Det handlar till exempel om tidigare negativa erfarenheter, psykisk ohälsa och ett svagt stöd från det egna nätverket. De unga ska inte bara bryta missbruk och/eller kriminalitet utan också hitta en annan livsstil med nya kompisar och sysselsättning.

Man tycker att det ofta är en fördel om ungdomens vårdas enligt LVU och att LVU-vården kvarstår en period när man kommit hem. Det underlättar i att ställa krav och kan vara en trygghet för ungdomen också.

En utmaning har varit att hitta ett bra flöde i socialkontorets interna organisation. Det vill säga att redan i starten av placeringen påbörja processen att planera för hemflytt. Utveckling av de interna processerna genomförs nu och kommer sannolikt också påverka rekryteringen till Solid Återkomst.

Statistik

Socialkontoret sammanställer månatligen statistik kring bland annat placeringar. Målet i Solid Återkomst är minska risken för återfall och förkorta vårdtiden på SiS-institution och därför följer vi också hur detta ser ut på gruppnivå. Gruppen placerade inom SiS är förhållandevis liten och Solid Återkomst har omfattat få ungdomar hittills. Det är därför omöjligt att än så länge dra några slutsatser utifrån statistiken. (Statistik kommer att analyseras i slutrapporten av projektet.)

Nedan följer en tabell över hur ser ut gällande antal placerade, antal vårddygn och genomsnittlig placeringstid.

	2012 (Helår)	Mars 2013 – aug 2013	Sept 2013 – febr 2014	Mars – aug 2014
Antal barn och unga placerade på SiS	25	22	21	25
Antal vårddygn	6386	2130	2068	2808
Genomsnittlig placeringstid på SiS	48 dgr	32 dgr	35 dgr	29 dgr

När man tittar på vad som händer kring återplacering av de unga som under 2011 och 2012 avslutat en SiS-placering kan man se att SiS-placeringen i många fall övergått till andra former av placeringar såsom annat HVB eller familjehem. Några av ungdomarna blir placerade flera gånger. Den statistiken vi tagit fram nu visar inte hur vanligt det är att unga placeras igen efter att ha varit hemma.

Sammanfattande reflektion

Hittills har endast fyra ungdomar deltagit i Solid Återkomst och vi hade antagit att ca 8 ungdomar per år skulle kunna delta. Det betyder att det är svårt att dra slutsatser av projektet ännu. Det har varit problematiskt för projektets del att vi inte lyckats rekrytera fler ungdomar men det verkar som det lossnat nu.

Själva modellen som sådan fungerar bra i meningen att kontaktpersonerna arbetat intensivt med stöd till den unge, att samordningen har fungerat bra i kombination med insatser från socialkontoret och att samverkan mellan parterna har fungerat mycket bra.

Som det ser ut kommer också två av de aktuella ungdomarna kunna avslutas i den intensiva fasen i november/december eftersom det fungerar bra för dem. (Vi kommer också att fortsätta följa upp hur det gått för ungdomarna efter en tid.)

En del som är problematisk är att hitta alternativ när det inte är aktuellt med utbildning. Unga KRIS kan erbjuda ungdomarna viss praktik inom föreningen men det är svårt att hitta praktikplats på vanliga arbetsplatser. Dessa ungdomar har dessutom ofta behov av stöttning på arbetsplatsen. Kanske vore det möjligt att hitta praktik inom kommunens organisation?

När det gäller projektets målgrupp så arbetar Solid Återkomst verkligen med unga med komplex problematik. Som beskrevs tidigare i rapporten har ungdomarna flera riskfaktorer omkring sig utöver det som rör missbruk eller kriminalitet. Det är tydligt att man behöver arbeta med ungdomens **hela** situation för att minska dessa riskfaktorer och bygga upp skyddsfaktorer.

Motivationsarbetet före ungdomarna går in i Solid Återkomst har behövt mer tid och engagemang än vi förutsåg från början. Och trots ett omfattande förarbete kanske det inte blir en insats av Solid Återkomst eftersom det händer saker på vägen kring ungdomarna. Vi kan konstatera att vägen ofta är krokig för dessa ungdomar och att vi ibland, trots intensiva insatser, inte klarar att räta ut den. Men det betyder inte att det bör tolkas som ett misslyckande varken för individen eller för den modell vi provar. Det är mer en bekräftelse på hur komplext och svårt det faktiskt är att förändra och bryta ett beteende.

Utvärderingsplan - Solid Återkomst

Syfte:

Att skapa en fungerande modell för eftervård för de unga som har de mest omfattande behoven.

Mål:

- Minska antalet återfall i missbruk och kriminalitet samt att förkorta vårdtiden på SiS-institution.
- De unga som deltar i projektet ska komma igång i studier, arbete eller praktik.

Socialkontoret och temaledare för den sociala investeringsfonden ansvarar gemensamt för utvärdering. Delrapportering ska göras till styrgruppen för investeringsfonden en gång/halvår. Åsa Nilsson, programsekreterare socialkontoret, har ansvar för att samla in underlag och sammanställa delrapporterna. Louise Källbom, temaledare ansvarar för att följa den ekonomiska delen. Projektet slutrapporteras efter två år.

Gruppenivå

Ett antal variabler ska tas fram halvårsvis (mars-aug och sept-febr) på gruppnivå:

- Antal placerade på SiS-institution
- Antal vårddygn på SiS-institution
- Genomsnittlig placeringstid
- Antal unga som återplaceras

Anna Lind Nordell, sakkunnig socialkontoret, ansvarar för att ta fram detta.

Uppföljning/utvärdering av insatsen för de unga som deltar i projektet.

För att få kunskap om vilka insatser som genomförs och omfattningen av insatserna i projektet ska socialkontorets samordnare, kontaktpersonerna från KRIS och skolans representant dokumentera vilka insatser man genomfört och omfattningen av insatserna enligt anpassade mallar/matriser. Kompletteringar kan komma att behövas framöver till exempel i form av djupintervjuer, ytterligare data kring insatser, med mera.

Samordnarens uppdrag

Kring varje ungdom dokumentera punkterna nedan. Uppgifter om insatser och intensitet hämtas från de utförare som är involverade.

- **Insatslista:** dvs de insatser socialkontoret genomför

- **Samordnarens tidsåtgång**
- **Insatsernas intensitet:** låg-, medel- eller högintensiv insats.
Låg = kontakt med ungdomen eller familjen högst en gång/per vecka
Medel = kontakt 2-3 gånger/vecka
Hög = kontakt minst 4 gånger/vecka eller mer.
- **Återfall:** dvs om ungdomen återfallit i missbruk/kriminalitet under perioden
- **Återplacering:** om återplacering skett och i så fall antal vårddygn.
- **Sysselsättning:** ungdomens sysselsättning före placeringen och vid uppföljningsmöte ca 3 månader efter insats.
- **Intervju:**
 - Intervju med ungdomen med fokus på upplevd livssituation med utgångspunkt i ORS³ vid starten av insatsen.
 - Uppföljande intervju med ungdomen efter 6 månader utifrån ORS och samt frågor om hur man upplevt insatsen.
 - Intervju med ungdomens familjer om hur man upplevt insatsen med fokus på förändring hos ungdomen.

KRIS uppdrag

Kring varje ungdom dokumentera de aktiviteter man genomfört med fokus på områdena:

- Motiverande arbete
- Stödsamtal för ungdomen
- Fritidsaktiviteter
- Sysselsättning
- Samverkansmöten
- Föräldrakontakter
- Övrigt

Mottagningsgruppen, gymnasieskolan

Kring varje ungdom dokumenterar med fokus på om man genomfört

- kartläggning av den unges tidigare skolerfarenhet och behov
- skolmöten
- samverkansmöten
- uppföljning

³ Outcome Rating Scale (ORS) © Scott D.Miller & Barry L. Duncan 2000 www.scottmiller.com